

ODLUKE STRANIH SUDOVA I ARBITRAŽA

ENGLESKI APELACIONI SUD

Presuda od 9. i. 10. VI 1986.

Continental Illinois National Bank & Trust
Company of Chicago v. John Paul Papanicolaou;
Continental Illinois National Bank & Trust
Company of Chicago v. Nicholas Frederick Papanicolaou

(brodivi: THE "FEDORA", "TATIANA" i "ERETREA II")

Suci: Lord Justice Parker, Lord Justice Nourse i Sir Roger
Ormrod

TUŽENICI IZDALI OSOBNO JAMSTVO BANCII ZA OTPLATU DUGA GLAVNOG DUŽNIKA

Nastup propusta glavnog dužnika - Banka traži isplatu du-
ga ostvarenjem jamstva - Izdatnici garancija prigovaraju banci
da je nemarno izvršavala svoje obveze kao mortgagee - Traže od-
godnu izvršenja garancije i ističu protuzahitjeve prema banci

Na osnovi tri ugovora (Trevone, Sulcis i Palmerston ugo-
vori) banka (tužitelj) je odobrila kredite glavnom dužniku. Kao
sigurnost za otplatu kredita tuženici su dali banci osobno jam-
stvo u formi jamčevnih ugovora, a glavni dužnik stvarnopravno
jamstvo u formi ugovora o mortgageu, i to za otplatu kredita po
Trevone ugovoru - mortgage prvog reda po grčkom pravu na brodu
"Tatiana", za otplatu kredita po Sulcis ugovoru - mortgage prvog
reda po panamskom pravu na brodu "Fedora", a za otplatu kredita
po Palmerston ugovoru - mortgage prvog reda po panamskom pravu
na luksuznom brodu "Eretrea II" i mortgage drugog reda po grčkom
pravu na brodovima "Tatiana" i "Fedora". S obzirom da je glavni
dužnik propustio pravovremeno otplatiti dospjele rate kredita,

banka je tužila izdatnike jamčevnih ugovora (tuženike) na isplatu jamčevine. Jamci nisu osporili utuženi iznos s naslova jamstva, već su se suprotstavili isplatiti jamčevine tvrdeći da njihov dug sud treba prebiti s potraživanjem koje tuženici imaju prema banci s naslova naknade štete iz istog pravnog posla. Naime, banka je kao mortgagee istovremeno s ostvarenjem svojih prava iz jamčevnih ugovora s tuženicima pristupila i ostvarenju mortgagea prodajom brodova "Tatiana", "Fedora" i "Eretrea II". Tuženici su, međutim, ocijenili da je banka ostvarujući svoja prava iz ugovora o mortgageu prodajom brodova postupala nemarno odnosno krajnje nemarno ("negligently" and "recklessly") jer je brodove prodala uz cijenu koja je daleko ispod njihove stvarne tržišne vrijednosti. Stoga su tuženici istakli protiv zahtjeva banke, da joj isplate iznos jamčevine, svoj zahtjev za odštetu zbog nepovoljne prodaje brodova uslijed nemarnog i krajnje nemarnog ponašanja banke kao mortgagee.

Prvostepeni sudac, rješavajući o prigovoru tuženika, istakao je da navodi koje tuženici iznose nisu sami po sebi dovoljni da bi se o njima odlučilo, te da bi tuženici trebali svoje prigovore uobličiti u formi protutužbenog zahtjeva. Međutim, prvostepeni je sudac odbio raspravljati o protutužbenom zahtjevu i o mogućem prijeboju potraživanja stranaka s obzirom da je i u ugovorima o kreditu i u jamčevnim ugovorima bio sadržan uglavak koji je izričito isključivao pravo jamaca da odbiju isplatu jamčevine ističući bilo kakvo svoje potraživanje prema banci u obliku protutužbe ili tražeći prijeboj. Ipak, prvostepeni je sudac odobrio zahtjev tuženika da se odgodi isplata jamčevine banci i to, kako je sam naveo, da bi se udovoljilo pravičnosti, jer u tom trenutku brod "Eretrea II" nije još bila izložena prodaji, pa je prvostepeni sud smatrao da je vrijednost tog broda, koju je on procjenjivao na oko 10 miliona US \$, dovoljno jamstvo za naplatu bančinih dospjelih potraživanja, i bez da se odmah pristupi izvršenju ugovora o jamstvu tuženika.

Protiv ovakve odluke prvostepenog suda žalili su se tuženici jer je bio odbijen njihov zahtjev da se raspravlja o prijeboju, a tužitelj se žalio zbog toga što je sud odobrio odgodu izvršenja isplate jamčevine.

Drugostepeni sud odbio je žalbu tuženika kao neosnovanu, a istovremeno je uvažio žalbu tužitelja i ukinuo odluku prvostepenog suda o odgodi izvršenja.

Obrazlažući svoju odluku drugostepeni sud je istakao da je sadržaj uglavka i u ugovorima o kreditu i u jamčevnim ugovorima o obvezi tuženika da će u slučaju propusta dužnika isplatiti iznos jamčevine bez obzira na bilo kakav svoj protuzahtjev ili prijeboj prema banci, toliko jasan, da ne dopušta tumačenje kako se takvo odricanje od prava tuženika ne odnosi na situacije kad banka postupa nemarno. Kad bi se prihvatilo takvo tumačenje odnosnog uglavka, onda bi to u stvari bio standardni uglavak o isključenju odgovornosti ("exclusion liability clause"). Medjutim, iz teksta odnosno uglavka jasno proizlazi da on ne dira u pitanje odgovornosti stranaka ugovora i da izdatnik garancije može uvijek svoj eventualni protuzahtjev ili prijeboj ostvarivati u posebnom sudskom postupku. Sadržaj odnosnog uglavka, prema shvaćanju drugostepenog suda, treba protumačiti jedino u tom smislu, da zaštićuje korisnika jamstva od odgode isplate jamčevine (kad se ispune uvjeti predviđeni ugovorom da korisnik jamstva može tražiti njenu isplatu) upravo za vrijeme dok traje postupak u pogledu osnovanosti protuzahtjeva jamaca prema korisniku garancije. Drugostepeni sud je takodjer istakao da ovakvo tumačenje odnosnog uglavka proizlazi i iz same privredne svrhe jamčevnih ugovora. Kao obveznopravno sredstvo jamstva za naplatu dospjelih potraživanja vjerovnika njegova je prvenstvena svrha da vjerovniku omogući brzu isplatu dospjelog potraživanja kad dužnik iz bilo kojeg razloga zakasni ili propusti izvršiti svoju obvezu. Ovakvi jamčevni ugovori su, po mišljenju suda, istovjetni i po svrsi i pravnom učinku, akreditivnim pismima ("letters of credit"). Kad bi sudovi, unatoč izričito izražene volje stranaka u

uglavku o protuzahtjevima i prijebojima, intervenirali dopuštajući po svojoj slobodnoj ocjeni odgodu izvršenja prava iz jamstva, to bi, po mišljenju drugostepenog suda, upropastilo samu svrhu jamstva, značilo bi ne uvažavati potrebe poslovne prakse i banku bi dovelo u poziciju da čeka na naplatu svog potraživanja dok se pravomoćno ne okonča sudski postupak o protutužbi.

(LLR, Vol. 2, 1986. part 5,
str. 441-447)

JAMČEVNI UGOVORI KAO SREDSTVO SIGURNOSTI ZA OTPLATU KREDITA ZA BROD

Zanimljivost ovog slučaja je u tome što pokazuje kakvo je djelovanje pojedinih sredstava jamstva predvidjenih ugovorom o kreditu u slučaju kad osoba koja je uzela kredit (dužnik) propusti uredno otplaćivati svoj dug prema kreditodavcu (vjerovniku). U konkretnom slučaju ugovorima o kreditu s bankom (Trevone, Sulcis i Palmerston ugovorima) bile su predviđene samo dvije vrste sredstava jamstva, i to jedno stvarno-pravno jamstvo - ugovori o mortgage, te jedno obvezno-pravno jamstvo - jamčevni ugovori privatnih osoba. Premda iz obrazloženja izvornika odluke engleskog apelacionog suda ne proizlazi svrha za koju su ti krediti bili namijenjeni, ipak treba spomenuti da, kad se radi o uzimanju kredita za kupnju brodova, vjerovnici, tj. banke i druge financijske ustanove koje odobravaju kredite, zahtijevaju od svojih dužnika, uz nezao-bilazno stvarno-pravno jamstvo - mortgage ili hipoteku, često i po nekoliko raznih obvezno-pravnih jamstava (jamčevne i garancijske ugovore, ugovore o ustupu prihoda broda, o ustupu prava iz garancijskih ugovora, o ustupu osigurnine itd.).